

inzerati se sprejemajo in velja
tiskopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat.

12 " " " " 2 " "

16 " " " " 3 " "

Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno smanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo
(administracija) in ekspedicija na
Dunajski cesti št. 15 v Medija-
tovi hiši, II. nadstropji.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gi. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gi. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velik 60 kr. več na leto.

Vredništvo je Florijanske
ulice št. 44.

zhaja po trikrat na teden in
sicer v torek, četrtek in soboto.

Sveto leto 1881.

II.

Kakor pa vlada protikeršanski duh na Ruskem, Francozskem, Laškem in Pruskem, tako je tudi po drugod. Poglejte le v Belgijo, na Špansko itd. Posvetni duh je bil sicer vselej v nasprotju s Cerkvijo in duhom keršanstva; enake so bile človeške slabosti in strasti vedno na svetu; ali v tej meri, tako splošno in vmes tako satansko menda pač še nikoli, kakor dandanašnje. Spominjajmo se le namenov in nameravanj nihilistov, socijalistov, framasonov, liberalcev vsake barve in vsih narodov — res mogli bi reči: Za keršanstvo in sv. Cerkev je odbila zadnja ura, naj bi ne vedeli in ne bili prepričani od resnice besede Kristusove: da „bode stala do konca sveta“ in „da je tudi vrata peklenke ne bodo premagale“. Res prava tolažba duhovnikom je dandanes toliko zaničvanje: Quare fremuerunt gentes: „Čemu divjajo narodi in ljudstva snujejo prazne naklepe? Kralji so pristopili in napravili zvezo zoper Gospoda in Kristusa Njegovega? Gospod, ki prebiva v nebesih, se jim bo posmehoval ter jih v svojem srdu kot posodo lončarjevo razdrobil“. Psalm 2. Res obljubo obstanka Cerkve imamo ter smemo se zanesti na njo; ali taki žalostni časi so vendar kakor pogubljeni viharji in potresi, ki brez števila škode vzkrokujejo. Koliko jih postane mlačnih, strastnih, odpadnikov, zapeljanih in zapeljivcev! Kristus od takih časov govore

pravi, da „bili bi tudi izvoljeni zapeljani, naj bilo bi mogoče“ ter nam veleva „moliti in prositi, da bi bili dnevi okrajšani“.

Niso res dandanašnji časi ravno taki? Naj bi tako ne bili! Ali le pogledite: Vlada mora biti brezverna in z božjimi zapovedi nima nič opraviti; šola mora biti brezverna, enaka za katolike, luterane in jude; duhovščina naj ima le še v cerkvi nekoliko veljave, zunaj se ji celó splošne državljanske pravice kratijo. Človek naj v srcu veruje, če ravno kaj hoče, ali očitno, Bog varuj, se kristjana kazati! Bog varuj očitno moliti! to bi ne bilo olikano. Cerkevne zapovedi spolnovati s službo božjo o praznikih, s postom, s prejetjem sv. zakramentov, to je prekmetsko. Z besedo: toliko male keršanske zavesti in tolike velike in vnevarne neznačajnosti pri velikih in malih, kmetijskih in gosposkih menda še res ni kmalo bilo, kakor je dandanes. In dokler se mišljenje in zadržanje kristijanov ne bode spremenilo in na boljše obrnilo, se tudi časi ne bodo zboljšali, se tudi naše žalostne politične razmere ne bodo spremenile. Res za kaj, za obilne potrebe in za imenitne reči imamo v svetem letu moliti! In da so sv. oče papež Leon za odvrgenje tolikih političnih, duševnih in materialnih nadlog sv. leto razpisal ter tako milo priporočevali moliti, da bi se duh Božji, duh keršanstva med nas povrnil, to ravno kaže, da Cerkev Kristusovo sv. Duh vodi, da le ona vselej potrebe naj bolj spoznava ter jim ve in zamore v okom

priti, naj bi jo njeni otroci le poslušali ter zvesto vbogali!

Še nekaj je, za kar je nam Slovencem gotovo treba prav zvesto in pristrčno moliti. Nerad sicer na to opomnim, ker se tako rado vse narobe obrača in namest reč preudariti in spoznati, je li temu tako ali ne, se le rajši zabavlja in toži zaradi kaljenja miru in kdo vé, kaj še vse. Pa kaj hočem! Mar li kaj pomaga, rano tajiti in zakrivati? Kristus je v znani, premili molitvi pred svojim trpljenjem prosil „Oče nebeški, daj, da bodo eno, kakor sva midva Enol“ Na drugem kraju žuga: „Kraljestvo med seboj razdeljeno ne bo ostalo, ampak bo razdejavano“. Slovenski narod, si mar še eden ali edin? Bi Bog hotel, da bi mogli temu pritrčiti; ali zdavnej že nisi več. Nesrečni duh časa, in v protikeršanskem duhu odrejena mladina na višjih šolah te je za blago lastnost prekanila ter vsilila razpor, ki je vir toliko nezgod in nesreč, toliko neuspeha in greha, da verni narodnjak le z žalostjo vse to opazuje ter trepeti pred prihodnostjo. Dokler smo bili edini, kako brez skrbi smo šli na volilno bojišče! Čez noč smo nezanesljive kandidate odbacili ter postavili nove in propada se nam ni bilo bati. Da smo pri zadnjih volitvah v deželni zbor propadli, ni nikdo drugi kriv, kakor naš razpor, reče naj kdo kar keli hoče. Duobus litigantibus tertius gaudet; tako je še vselej bilo in tako bode tudi znanprej. Res so zdajni liberalni nemčurji to svoje storili, pa tudi nemčurji unih

Ruski zgodovinar Sergij Mihajlovič Solovjev.

III.

(Dalje.)

Tako je po opisu učencev Solovjev razumeval zvanje in poziv svoj kot vseučiliščni profesor. Učiteljska stolica pa mu je bila zraven tega tudi propovedalnica znanosti, s katero je on svoja lastna učena izraživanja razlagal svojim slušateljem, pokazujoči jim pot, ki vodi v skrovišča znanosti. Kar je za predavanje v učilišču priredil, to je mogel objaviti za porabo učenega sveta, bivši preprčan, da je učenjaško zvanje od zvanja vseučiliščnega profesorja nerazdružljivo, in da samo oni profesor vseučiliščni izpolnjuje popolnoma svojo nalogo, ki svoja predavanja tako samostalno izdeluje, da jih more, potem ko jih je s stolice slušateljem priobčil, tudi učenemu svetu predavati.

Solovjev je zamislil že na početku svojega učiteljskega zvanja osnovo o izdavanju s časom velike historije ruske države. Ali za izvedenje te osnove trebalo je velikih priprav. Zatorej se je Solovjev najpoprej lotil monografij, v katerih je razjasnjival poedine dobe in poedine zgode v prošlosti ruskega naroda ter je pokazal tudi v tem bistro razumevanje

onega pota v znanosti, po katerem samem se morejo proizvoditi velika dela, doseči veliki rezultati. Semkaj spadajo sledeča posebna izskivanja, ktera je Solovjev prvih pet let (1845—1850) svojega vseučiliščnega profesorovanja izdajal: „O rodovih otnošnijah mežu knjazjami drevnej Rusi (v „Moskov.“ učen. i literarn. sborn. 1846. I., 203—15), za tim „Istorija otnošnij mežu ruskimi knjazjami Rjurikova doma“ (Moskva 1847). V tej krasnej razpravi dokazuje Solovjev notranjo zvezo med periodami stare ruske historije, pobijaječ do takrat vladaoči običaj deliti jo na periode: od delno tatarsko, kajti v prvej dobi ni bilo deljenja v ruskej državi in Tatarom se nima pripisati nastala prememba v državnem ustrojstvu ruske zemlje nego notranjemu razvitku. Solovjev priznaje dva načela, ki sta si promenila v dobi do konca Rurikove dinastije, načelo rodovno in državno; rod se je razdelil pod uplivom državnih načel. Posebno je zanimivo poslednje poglavje te znamenite knjige, kjer se opisuje borba Ivana Groznega s Kurbskim. Proti temu novemu tolmačenju stare ruske povesti se je bil vzdignil Solovjevov učitelj M. Pogodin (v Mosk. Vjedom. 1847 meseca junija in julija); ali načela zastopana po Solovjevu so si otela pot v ruskej historiji. V to prvo dobo spadajo na

dalje razprave: „Vzgljad na sostojanje duhovenstva v drevnej Rusi do polovini XIII. vjeka (Čtenija 1846—7. II. 6 otd. 1, 1—18), po tem razprava: „Mstislav Rostislavič Hrabrij (biblioteka dja vospitanija 1846 VI. 89—101), dalje Daniel Romanovič knjaz Galickij (Sovremenik 1846., I. otd. 2, 109—124); za tem obširna razprava o tako zvanej nemirnej dobi: „Obzor sobitij ruskoj istorii ot končini carja Feodora Ivanoviča do vstopenija na prestol doma Romanovih“ (Sovnemenik 1848. VII. 1—40, 59, 88. VIII. 1—16; 45—80. 1849. XIII. 1—36; 67—106. XIV. 1—36. XVIII. 31—57, 85—108. 1851. XXIX. 1—48). Tukaj se obširno popisuje doba za vladavine tako zvanih „samozvancev“ t. j. doba od l. 1604—13. V razpravi „Očerk istorii Malorossii do podčinenija jeja carju Aleksjeju Mihajloviču“ (Otečestv. Zep'ski 1848. LXI., šte. 11. otd. 2, 1—34; šte. 12 otd. 2, 147—166. 1849. LXII. šte. 2 otd. 2, 215—279). Solovjev je prvi kritično pregledal maloruske letopise ter nov pogled na kazaštvo odprl. Z razpravami „Očerk pravov, običajev i religii Slavjan, preimuščestveno vostočnih, vo vremena jezičeskija“ (poganska) (Arhiv istoriko juridič. svedenij od Kalačeva 1850. I., 1—54), po tem o rodovih knjaževskih otnošnijah v zapadnih Slavjan (Kometa 1851,

lét po pruski vojski niso nič opustili — kdor bi jim v nemarnost očital, bi jim krivico delal — in vendar takrat in zdaj?! O nesrečni razpor, še vselej grob prostosti in blagostanja, bo Slovincem tudi zdaj, če se ne posreči ga še o pravem času odstraniti.

Proč tedaj s tistim smešnim mladoslovenstvom, ki ni nič drugega, kakor oholo posnemanje mlado-italijanstva, mlado-nemštva, ki je nesreče tu in tam že zadosti vzrokovalo, Bog hotel, da bi je dalje ne! Narodni Slovenec je verni kristijan; brezvernega liberalca ne spoznamo za pravega Slovenca, ampak za neko po ptujem modlu ali kalupu ponarejeno pokveko, ki slovenski govori. Take pokveke so bile pri za-nje ugodni priliki vselej sebični izdajalci; stokrat nam zgodovina to potrjuje, da izgledov navajati nam gotovo ni treba. In kako bi tudi ne! Kar podlage nima, ne prestopi skušnje; sam jezik je veliko preslaba vez, da bi se o skušnjavi potrdila, ki tirja včasih mnogo požrtovalnosti in kršanskega zatajevanja.

O naj bi tedaj sveto leto, kterega sv. oče Leo za odvrnenje sedajnih nadlog (nesrečni razpor smemo gotovo med take nadloge šteti) razpisujejo, bilo leto sprave za „Slovence“! Narod smo že tako le majhen, in še razpor, kako se li mislimo potem toliko zagrizenim sovražnikom vbrantiti? Bodimo vsi pošteni katoliki, potem bomo tudi pošteni Slovenci — edini narod — in blagoslov Božji za naše delovanje ne bo izostal. Če ravno kdo osebno ne more ali noče zvest katolik biti (no, vselej je bilo takih nekoliko), zamore še zmirom kaj za narod delati; če drugega ne, naj zatajeva se sebične namene popusti; naj drugih ne zapeljuje ter jim svoje verne v nemarnosti po spisih ne vsiluje in tako nesrečnega razpora dalje ne širi! Grenkega sadu razdvojenja in novošegnega neverstva smo že na vseh straneh zadosti vžili; čas je že, da skrbimo za spravo in skupno delovanje. Concordia res parvae crescunt, discordia et maxima dilabuntur. Pomislimo to resno in sveto leto bodi za vse Slovence v pravem in narodnem pomenu res — sveto leto!

Govor slovenskega poslanca Obreze o borznem davku.

(Po stenografičnem zapisniku.)

(Konec.)

Da bi se vsled borznega davka naši bankirji drugam preselili, morda v Pariz, na Laško ali Nemško, tega se ni treba bati, saj drugodi so pristojbine in posredni stroški še večji. V Parizu na pr. znaša borzni davek, kakor sem že omenil 60 centimov do 180 centimov; pri tem pa je treba opomniti, da se morajo v Parizu vse borzne kupčije narediti po „gens de change“ in ti so dragi; provizije zahtevajo $\frac{1}{10}$ do $\frac{1}{8}$ odstotka, to je pri 10.000 frankov 10 do 12 $\frac{1}{2}$ fr., v avstrijskem denarju pri 5000 gld. po 5 do 6 $\frac{1}{2}$ gld. od vsacega sklepa.

Na Dunaji pa še treba ni, mešetarjev jemati; in če se vzamejo, niso stroški tako veliki. Pri nekterih sklepih stane mešetar 1 gl. 25 kr., pri nekterih pa 2 gl. 50 kr. — to je največ. Zavolj borznega davka toraj se ne bo noben bankir v Pariz preselil. Na Nemškem se bo borzni davek tudi upeljal, na Laškem pa je že upeljan.

Ker sem bral v nekterih časnikih nepopoljno sodbo o tem našem predlogu in ker je tudi na borzo naredil slab utis, začel sem že nekoliko omahovati in se vprašati, ali niso te naše določbe morda pretrde, ali ni pristojbina previsoka. Toda, gospodje, kupčijska zbornica dunajska mi je dala nov pogum s svojim poročilom, ki ga je spisal nje svetovalec vitez Leon; ne da bi se bil on pohvalno izrazil o našem predlogu; nasprotno, naštel je v tem poročilu vse, kar se zamore reči zoper borzni davek; pogum pa sem zajemal iz tega, ker v tem poročilu nisem našel nič novega, kar bi ne bil že davno v časnikih bral, in o čemur sem bil s svojo sodbo že gotov. Da svoj predlog bolje utrdim, hočem se ozreti na nekatere točke tega poročila kupčijske zbornice.

Najprej pravi poročilo, da razun Italije si nobena vlada še ni upala, borzni davek upeljati. O tem sem že govoril in dokazal, da imajo borzni davek na Laškem, pa tudi na

Nemškem in Francoskem itd. O tem mi toraj ni treba dalje govoriti.

Poročilo nadalje pravi, da je to pridobinski in dohodninski davek, pa da ima več glavnih napak, ter zagotavlja, da agenti in kulisijerji tega davka ne bodo mogli plačati. Jaz moram pa opomniti, da to ni pridobinski davek, ampak davek na promet, tak ima tudi naslov, in da ta davek ne zadene agentov in komisijonarjev, ampak naročnike (komitente). Kulisijerji pa naj svoje kupčije po novih razmerah preuredé in naj vzamejo v poštev, da jim je odslej od sklepa plačati 2 gl. namesto 1 gl. 50 kr.

Priznam, da se bo vsled te postave število sklepov na borzi zmanjšalo, zlasti bodo odpadle male kupčije, ki se opirajo na 3, 4 kr. kurznega razločka pri 100 gld. vrednosti. Krepost borze in državni kredit pa ne bosta nobene škode trpela, če take kupčije prenehajo.

Svetovalec vitez Leon ne more razumeti, zakaj bi moral človek, ki kupi za 5000 gld. rente, plačati 50 kr. prometnega davka, kdor kupi za 5000 gld. žlahtnih kamnov, pa nič davka ne plača.

No, gospod svetovalec ima prav, zlasti če se kupijo juvele na borzi za blago. Ker pa kupčija z blagom do zdaj še ni posebno dobra, zato borze za blago še nismo mislili z davkom obložiti. S časom se zna pa tudi tam davek upeljati, kakor je to že zdaj na Laškem in Francoskem itd., kjer so sklepni listki pri borzi za blago podvrženi pristojbinam. Pa le počasi!

Poročilo kupčijske zbornice govori potem o kulisi, ter pravi, da je to izdatna moč in stalen kupec avstrijskih vrednostnih papirjev. To pa ni res. Kulisa ne kupi, da bi trg olajšala, ampak ona kupi in prodaja in dela kupčije za trenotek, da si ukoristi padanje in naraščanje kurzov in s tem dobičke dela. Poglejmo si kulisno kupčijo v njenem prvotnem stanu. A prodaja B—u 25 kreditnih akcij, pa jih še nima ne, B pa jih kupi od A, čeravno jih ne potrebuje, čeravno še toliko denarja nima, da bi jih zamogel plačati, ko bi mu jih A res prinesel. Gre se toraj le za to, za koliko se je v nekem določenem času cena teh akcij povišala ali ponižala, in kolikor je razločka, toliko se izplača. Če so akcije v ceni narastle za 50 kr. ena, plačati mora prodajalec kupcu 12 gld. 50 kr. kot razloček vrednosti od 25 akcij, če pa padejo za 50 kr., potem plača kupec prodajalcu 12 gl. 50 kr. in kupčija je pri kraju.

To pa vendar nič drugega ni, ko navadna igra na slepo srečo, samo s tem razločkom, da ta igra ni prepovedana, ampak stoji pod brambo postave. Toraj kulisa nikakor ni pravi kupec za vrednostne papirje. Še v Parizu je to priznано in se kulisi ne pripisuje nobena posebna važnost, tako sicer, da na Francoskem kulisa še postavno priznana ni, ampak jo le trpé in mora ona svoje kupčije na cesti delati.

Tudi povdarja poročilo, da vržejo prenos (transakcije) včasih komaj po 15 do 20 kr. dobička pri 5000 gld. Pa to nič ne dokazuje, ker je le izjemna prikazen. Če bi hotel kdo kako reč samo z izjemami dokazati, potem se vsaka reč lahko dokaže. Jaz pa z isto resničnostjo lahko trdim, da je dobiček desetkrat do dvajsetkrat večji. S tem pa nič ni rečeno.

Take kupčije, ki nimajo več ko 15 do 20 kr. dobička, imajo pa svoj posebni pomen. Te kupčije se ne delajo zavolj dobička, ampak iz drugih uzrokov, ki jih ne morem vseh naštetati, da se predolgo ne zamudim. Pripeti se namreč, da hoče kdo vrednostne papirje vsaj za nekaj časa v rokah imeti, ti gredo toraj

2 33—255), iskal je Solovjev srodne uredbe v vsem notranjem životu slovjauskih plemen v najstarejši dobi. Z drugo razpravo pod naslovom: Obzor sobitij ruskoj istorii pri vnukah Jaroslava“ (Otečestv. Zapiski 1851. LXXIX. otd. 2, 1—52) doprinesel je Solovjev nov prilog za razjasnenje stareje ruske povesti od 1093—1125 l. L. 1850 je držal Solovjev zraven profesorjev Heimana, Ruljeja, Granovskega in Ševirjeva javna predavanja, ki so bila za tem tiskom obelodanjena (1851 Vzgljad na istoriju ustanovenija gosudarstvenago porjadka v Rossii do Petra Velikago), v kterih se crta razvitek moskovske države. Zraven teh samostalnih razprav pa se je oziral Solovjev vedno tudi na dela drugih iziskovalcev, priobčevaje svoje vcene v ruskih zbornikih in listih ter iznašal tudi pri tej priložnosti rezultate svojih lastnih znanstvenih iziskovanj. Semkaj spadajo književne ocene: „O čtenijah imp. obsčestva istorii i drevn. ross. (Mosk. gorod. listok 1847 št. 10, 11. 25), Obzor važnejših izdanij i sočinienij po ruskoj istorii višedših v 1846 godu (ibid. 1847 št. 22, 24, 31, 37, 38, 42, 59, 61, 62); o delu ep. Filareta: Istorija ruskoj cerkvi. Riga 1847.) (Otečestv. zapiski 1847. XI. otd. 5, 59—72), o izdanjih arheograf. komisije (ibid. 1849, XVI. otd. 5, 27—62); o delu Pogodinovem: Izsledovanija o ruskoj istorii (ibid 1849,

LXXV. otd. 5, 1—32); o razpravi Afanazijeva: „Vjedun i Vjedma“ (Mosk. vjedom. 1851. št. 60); o knjigi „Dvorcovije razrjadi 1662 do 1645 (ibid. 1851, št. 81) itd.

Tako plodno je bilo za rusko historijo prvo petoletje Solovjevega učiteljevanja. Tako resnobno se je pripravil mladi učenjak za glavno svoje delo, ktero si je izbral za glavno nalogo svojega života. Le to je začelo izhajati l. 1851 pod naslovom „Istorija Rossii s drevnejših vremen“. Izuzevši poprejšne priprave je delal Solovjev 28 let na tem velikem delu, izdava je knjigo za knjigo. V 29 zvezkih je opisal prošlost Rusije od najstareje dobe pa vse do l. 1774, dospévši na ta način v ruskej historiji tako daleč, kakor ni bilo sojeno nobenemu njegovih prednikov. Ali požaliti se mora, da mu previdnost ni prodolžila življenja, da bi bil mogel uplesti v svoje veliko delo posebna iziskivanja svoja o poznejšji dobi ruske prošlosti. Kajti da je Solovjev v svojih studijah tudi naprej korakal, to pokazuje razun ostalih monografij tudi njegova „Istorija padenija Polši“ (Moskva 1863); prevedena na nemški: Geschichte des Falles von Polen. Gotha 1865). in „Imperator Aleksander pervij“. S. Peterb, 1877. Koliko pa je za nadaljevanje historije posle l. 1774 zapustil gradiva v rokopisu, to nam do zdaj ni znano. (Dalje prih.)

brez zgube in dobička za ta čas iz roke v roko.

Poročilo navaja tudi izrek gospodarskega strokovnjaka Schöffleja, ki se glasi (bere): „Previsok davek je nemogoč, če ni v vseh deželah enak, in se ne iztirjava povsod enako strogo, ker se potem promet preseli na inostranske borze, ter se domači pristojbini izogne, in tako tuji deželi dobiček od kupčije izroči.“

To je polna resnica, če bi bil davek res previsok; če je pa davek tak, da stroški kupčije ne postanejo nič višji, ko na drugih borzah, potem se tega ni bati, kar Schöffle pravi. In če bi prav pri kaki borzi bili večji stroški, zavolj tega se kupčija še ne bo drugam preselila, zato je treba še drugih vzrokov. Borza v Parizu je najdražja, vendar dobro napreduje ter ima zmirom večo kupčijo.

Zdaj se mi je treba še ozreti na opombo spoštovanega poslanca Hausnerja. On je namreč rekel, da če bi se moj predlog resno izvršil, potem bi vse borze na kup padle, da bi se m. rovne sodnije in borzne kamore razišle, in da bi društvo „girokassenverein“ ne moglo več posredovati pri kupčijah. Jaz ne razumem, zakaj bi se moralo vse to zgoditi. Saj mirovne sodnije nimajo drugega opraviti, ko da morajo njih tajniki gledati, da se pri tožbah in prepirih na borzi dokaže, da se je pristojbina za sklepni list pri dotični kupčiji plačala. Saj s tem še ni rečeno, da morajo tajniki vohunsko službo opravljati in kupce ovajati, če niso plačali pristojbine.

Borzna komora nema s tem nič opraviti, in jaz ne umejem, zakaj bi se morala ona zavolj tega razpršiti. Najmenj opravičena pa je bojazen, da „girokassenverein“ ne bo potem več hotel pri kupčijah posredovati. To društvo ima pri tem toliko dobička, da si bo pač premislilo, prej da bo tako lep zaslužek iz rok dalo. Če bi bilo pa to storilo, bodite pomirjeni; kajti našlo se bo 10 in tudi 20 drugih hiš, ki bodo to kupčijo rade prevzele.

Tudi opomba gospoda poslanca Hausnerja, da taka država, ki vedno posojil potrebuje, ne sme zaklati tiste kokoši, ki zlate jajca nosi, ne zdi se mi prav na svojem mestu. Saj ta davek bo zadel le igravce, hazardiste. Pravi kapitalisti, ki državi denar posojujejo, ga še čutili ne bodo.

Zdaj pridem do vprašanja, koliko bo ta davek državi nesel. Naravnost in natančno tega se ve da ne morem povedati. Na blizo pa zamorem povedati število sklepov, ki so se v zadnjih letih na borzi sklenili, in ki ga izvem iz poročila „girokassenvereina.“

Leta 1876 je to društvo omogočilo 2,084.400 borznih sklepov. (Čujte, čujte! na desni). Leta 1877 pa je bilo 2,973.400 sklepov in 36,988.183 gl. kupčijskega dohodka (razločka v vrednostih). V letu 1878 je 3,467.100 sklepov, (čujte! na desni), dobička pa 42,050.217 gl. Za leto 1879 število sklepov ni naznanjeno, društvo ga ni hotelo razglasiti (čujte! na desni); razloček denarne vrednosti pa je moralo društvo povedati, in iz tega se po računu „regel de tri“ lahko povzame, koliko je bilo sklepov v tem letu. Leta 1877 je bilo razločka v vrednostih 36,988.183 gold., število sklepov pa 2,973.400, toraj 12 gl. 43 kr. pri sklepu. Leta 1878 je bilo razločka 42,050.217, število sklepov pa 3,467.000, toraj pride na sklep 12 gl. 13 kr. Če vzamemo počez, da pride na sklep 12 gl. 38 kr., in če razdelimo razloček 67,426.356 gl., ki ga je imelo leto 1879 na teh 12-28 delov, vidimo, da je bilo na blizo 5,476.000 sklepov. (Čujte! na desni). Leta 1880

pa je bilo vrednostnega razločka 120 964.173 gl. (čujte! na desni), to dá — komaj si upam to izreči — 9,850.500 sklepov. (Čujte! na desni).

Te številke pa še ne pokažejo cele kupčije na borzi. Prišteti se morajo še tiste kupčije, ki jih bankirji sami sklepajo, brez posredovanja, in bi vtegnilo njih število znašati desetinko od zgoraj navedene številke sklepov.

Pomisliti je še treba, da sta v Avstriji še dve drugi borzi, namreč v Pragi in v Trstu; koliko se tam sklepov naredi, tega pa ne vem.

Pa dosti o tem; o tej točki ne bom dalje govoril, naj si vsak misli, kar si hoče.

Povedati moram še nekaj o novi vladni postavi za pristojbine, v kolikor te pristojbine zadenejo tudi borzo. Tisti vladni predlog se gotovo nobeni stranki v tej visoki zbornici ne dopada.

Pristojbina za borzni ustov bi donajala državi tako malenkost, da gotovo ni truda vredno, obiskovalce borze s to stvarjo nadlegovati, bolje, da se popolnoma opusti.

Vlada predlaga nadalje 5 kr. pristojbine za vsak borzni sklep; pa ta pristojbina je tako malenkostna, da se je nad njo vsak začudil, kdor o borzних kupčijah kaj razume. Ta določba dala je celó povod k smešnemu razkladanju, ker je niso vsi prav umeli.

Nek v borzних rečeh dobro podučen mož, poročevalec časnika „Presse“, je to namreč tako razumel, da hoče vlada 5 kr. od vsacega kosa, ne pa 5 kr. od sklepnega lista. Ker ima na Dunaji vsak sklep navadno 25 kosov, mislil je ta gospod, da vlada zahteva 1 gl. 25 kr. od sklepa! Pa on se te svote ni nič ustrašil, ampak, ko je izrečunil, da bi ta davek državi nesel blizo en milijon goldinarjev, rekel je le to: „ne verjamem, da bi se od sklepa toliko davka zahtevalo.“ Drugega ta strokovnjak ni nič rekel, toraj se mu ta davek ni tako grozen zdel. Jaz pa ne zahtevam 1 gl. 25 kr. od sklepa, ampak samo 1 gl., toraj lahko razvidite, da moj predlog ni pretiran.

Še nekaj mi dovolite opomniti. Očitale se nam je od več strani, da smo se pri tem predlogu posluževali neke knjižice, ki jo je neki gospod dr. Karl Scheinpflug spisal.

Samo po sebi se razume, da smo se morali, prej ko smo ta predlog stavili, nekoliko podučiti iz knjig, ki o tej stvari pišejo, in nismo brali samo te knjižice, ampak še mnogo drugih, in jaz ne umejem, zakaj bi se ne smelo porabiti trudapolno delo tega talentiranega, mladega moža, ki nam je v ta namen dobro služilo.

Gospóda moja! V mojih letih, v mojem stanu si človek ne domišljuje, da je izdelal kako postavo brez napake. Moj namen je čist in pošten, jaz hočem državi pomagati in jej odpreti nov vir dohodkov; na obliki sami mi ni toliko ležeče.

Nisem preverjen in ne trdim, da je naš predlog že popolna postava brez napake. Lahko je, da ima mnoge napake in pomanjkljivosti; za to so pa odseki, da vsako reč pretresavajo, in tisti odsek, kteremu se bo ta predlog izročil, naj odpravi vse iz njega, kar najde škodljivega. V odseku bo tudi priložnost, natančneje podučiti se o tej zadevi. Kajti odsek ima več materjala, več uradnih podatkov na razpolaganje, ko posamezen poslanec. Odsek naj naredi in predlaga svoje premembe; če se nam bodo dobre zdele, jih bomo potrdili.

S to opazko, ali če hočete, s tem pripoznanjem vas prosim, da to postavo izročite pristojbinskemu odseku, naj jo pretrese in potem o njej sporoči.

(Ploskanje na desni. — Mnogo poslancev pride govorniku čestitat.)

Politični pregled.

V Ljubljani 1. junija.

Avstrijske dežele.

Državni zbor je sprejel postavo o **českem vseučilišču**. Debata o tej stvari je bila nekako nenavadna, ker ustavoverci niso vedeli, ali bi govorili za ali proti. Poslanec Rus se je na glavo postavil, ker je govoril za česko univerzo, pri tem pa ves čas napadal desnico in vlado, ki sta ravno ta predlog stavili. Zagovarjal je česko univerzo s takim obrazom, kakor bi žaganje jedel. To pa le vsled agitacij „N. fr. Presse“ in drugih takih listov, ki strastno pišejo zoper spravo in so napravili tudi „fortschrittsklub“, da je glasoval zoper postavo. Poslanec Urbanek je vsled tega iz kluba izstopil. Ali je mar to „fortschritt“, da se českemu narodu zabrani pot do omike? Videti je, da „fortschrittlerji“ sami ne vedo, kaj hočejo, in zavolj tega so res usmiljenja vredni.

Gosposka zbornica je vendar potrdila postavo o gruntnem davku. Odsek ali komisija, ki je to pretresavala, ter je obstajala večinom iz posestnikov dolnje Avstrije, je namreč hotela postavo zavreči, zato se je bilo bati, da bo cela postava tudi v zbornici zavržena ali spremenjena. Med tistimi, ki so zoper postavo delali, odlikoval se je posebno baron Tinti, tisti, ki je nekaj Tirolce iz državnega zbora pregnal, strasten nemškutar. Taaffe ga je, kakor že Taaffe zna, poklical v gosposko zbornico, v zahvalo za to zdaj Tinti pri vsaki priložnosti nagaja Taaffejevi vladi. Vkljub Tintiju pa se je vladi posrečilo, spraviti večino gosposke zbornice na svojo stran.

Državni zbor pretrga svoje delovanje zdaj o binokostih. Včeraj je bila zadnja seja.

Izvirni dopisi.

Z Dunaja, 31. maja. (Iz državnega zbora.) Postava o praški univerzi začela se je včeraj v državnem zboru obravnavati. Levičarji so si na vso moč prizadevali, da bi v tem prašanju glasovali složno, pa za stonj. Dotična skupna posvetovanja niso imela nobenega vspeha. Naprednjaški klub je bil sicer svojim udom v šolskem odseku dal besedo, da bode glasoval za postavo, ako ji bodo oni v odseku pritrčili, in ravno tako besedo so jim bili dali tudi nemški pemski poslanci, pa v zadnji uri so se zopet skesali, in naprednjaški klub je sklenil glasovati zoper postavo, liberalni klub pa je svojim udom na prosto voljo dal, glasovati za ali zoper postavo.

Pri obravnavi je vlado zastopal sekcijški načelnik Fidler; minister Konrad jo nekaj bolan, in nekteri listi hočejo celo vedeti, da se bode ministerstvu odpovedal in da zaradi tega ne pride več v zbornico. Mnogim se je zdelo v tem obziru tudi to pomenljivo, da minister Ziemialkovski v svojem govoru z besedico ni omenjal naučnega ministra ter ga zgovarjal, da samega ni v zbornico.

Razpravo je pričel poročevalec Kvičala, ki je v jasnem in tehtnem govoru razložil, kaj se je godilo v šolskem odseku, in kako ste se večina in manjšina zedinile ne samo glede postave same, ampak tudi glede poročila.

Za njim je govoril nemški pemski poslanec baron Scharschmid, ki je zlasti to povdarjal, da se mu zdi neprilichno ravno zdaj razpravljati tako važen predmet, in da je tudi še mnogih reči nejasnih, ki bi se morale natančno določiti. Stavi toraj predlog, naj se obravnava za zdaj opusti in predlog zopet vrne šolskemu odseku.

Skoraj prav enako govorila sta tudi druga govornika levičarska, praški nemški poslanec dr. Alter, in profesor Lustkandl, ki sta se pa močno premagovala in nista tako strastno vdrhala po Čehih, kakor imata sicer navado.

Za postavo je izvrstno govoril grof Rihard Clam-Martinić, ki je potrebo posebne češke univerze, vzroke, ki za njo govoré, in dobre nasledke te postave tako jasno, mirno in prisrčno razložil, da se sme njegov govor po pravici imenovati naj bolji, ki smo ga o tem predmetu slišali.

Drugi govornik za postavo je bil T o n n e r, ki je zlasti prav dobro spodbijal in zavračal ugovore nasprotnih govornikov. Ker se je sprejel konec obravnave, govoril je samo še dr. Rus za postavo, ki je pa večidel samo to dokazoval, da vlada nima glede predloga nobenega zaslužnja, in da on in njegovi tovariši, s tem nečejo vladi skazati zaupnice, ako glasujejo za to postavo. Za njim je bilo ob 1/4. uri zborovanje sklenjeno, in je poročevalec govoril še le danes, ter prav krepko zagovarjal postavo. Pri glasovanju prišel je prej na vrsto predlog Scharschmidov, naj se obravnava odloži, ki pa ni obveljal. Za njim glasovalo se je o tem, da naj se nasveti šolskega odseka sprejmo kot podlaga posebne obravnave, kar je bilo sprejeto s 203 glasovi proti 55. Nasproti so glasovali samo naprednjaki in nekateri drugi liberalci, z desnico pa so potegnili tudi nemški pemski poslanci.

Pri posebni obravnavi govorili so profesor Saks, Fuks in Lustkandel zoper nekatere posebne določbe, pa sprejeli so se vsi paragrafi nespremenjeni. Glede prve resolucije, ki jo je nasvetoval šolski odsek in ki zadeva vravnavo zbirke, zakladov, klinik itd., so levičarji zahtevali, naj se kot poseben paragraf sprejme v postavo, in šolski odsek je tej želji enoglasno pritrtil. Vlada se je temu nekaj časa ustavljala in žugala, da bi ne mogla priporočiti postave v najvišje potrjenje, ako se to zgodi, pa naposled se je vendar le vdala, kar je minister Z i e m i a l k o v s k i danes naravnost zbornici naznanil.

V pričetku včerajšnje seje se je naznanilo, da so cesar potrdili postavo zoper oderube, ktero so v nekaterih krajih že prav težko pričakovali in bode vsaj nekoliko ovirala oderuštvo.

Včeraj zvečer bila je seja, pri kateri so se pa vršile samo volitve v delegacijo. Izid sem vam že telegrafično naznanil, samo to naj še dodam, da za Istro je bil izvoljen Vidulič, za namestnika pa baron Lazarini. Moravski nemški in češki poslanci so se med seboj porazumeli in volili tri nemce in tri čehé, pemski nemci pa o porazumljenji niso hoteli nič slišati ter so s 46 glasovi proti 39 volili zgolj levičarje. K volitvi je bil prišel tudi tržaški cesarski namestnik Depretis, ki ga sicer nikdar ni na Dunaji, in kteremu kot cesarskemu vradniku gotovo ne pristuje, da s svojim glasom zabranjuje porazumljenje.

Kdaj bode zadnja seja, se danes še ne ve, vendar pa se sploh misli, da poslancem ne bode treba do sobote čakati na Dunaji. Tudi jim menda ne bode treba po binškoških nazaj hoditi, ker bode gospodska zbornica postavo o glavni svoti zemljišnega davka neki sprejela po sklepu zbornice poslancev.

Iz Dobernič, 15. maja 1881. Na predvečer slavnega dne so se po vseh bližnjih višinah po šolskih otrocih napravljani in zapaljeni kresovi, med kterimi se je ta na Liscu naj bolj odlikoval, veličastno svetili. Med gromenjem možnarjev se je v Doberniču naložena germada zažgala, ter jo med vednimi živio- in

slava-klici v pričo mnogega ljudstva prva druga in zadnja kitica cesarske pesmi zapela. V farovžu in zvoniku so se umeteljni lampijoni čarobno svetili. Na oknih razsvitljenega učiteljevega stanovanja je bilo videti primerne transparente.

Dne 10. maja pa se je šolska mladina pod vodstvom učiteljem skupno slovesne maše vdeležila. Po doveršeni slovesnosti v cerkvi so se otroci zbrali v z cveticami in beršljanom okinčani šoli, kjer se jim je po primernih nagovorih in petji, cesarske in drugih pesmi v navzočnosti gosp. župnika, kot kraj. šol. nadzornika, gosp. kaplana, kot kateheta in gosp. grajščaka Jul. Treo-ta, kot predsednika kraj. šol. sveta sto knjižic: „Cesarjevič Rudolf“ v vedni spomin veselega dne razdelilo. Tudi je eden učencev pripovedoval nekaj iz življenja cesarjeviča, ena učenka pa od blage mu zaročene kraljičine Štefanije.

Po tako v šoli dovršeni svečanosti so zgoraj imenovani gospodje spremili učence na šolski vert, kjer so se v spomin imenitnega dne dve, z banderci okinčani, drevesci zasadili. Pri kresu na Liscu, pri slovesnosti v šoli, v cerkvi in pri sajenji drevesec so neprenehoma možnarji gromeli. Nadejaje se, da bode ta svečanost v spodbudo k ljubezni in vdanosti do premile naše cesarske rodovine kot blag spomin v srcu vsakega občinjana ostal, bodi končno vsem gospodom, ki so pri tej slovesnosti sodelovali in posebno vsem dobrotnikom; ki so k nakupu prej imenovanih knjižic pripomogli, prav srčna zahvala izrečena.

Iz Toplice na Dolenjskem.

Večkrat sem slišal, da je zdravje na svetu naj višje blago. Kar mi ni bilo popred po vsem verjetno, zdaj skušam, ko iz daljnega kraja sèm pridši ljubega zdravja iščem. Nas je pa tukaj obilno, ki po ljubem zdravju zdihujemo. Res so dolenske toplice bolnikom vdneh boleznii silno ugodne, vredne priporočene biti vsakemu tako bolnemu revežu, le škoda da so od železnice tako oddaljene. Koliko bilo jih je tukaj, ki se niso mogli na noge vpreti, nošeni so bili v kopel, a zapustili so ta prijazni kraj ozdravljeni, veseli in hvaležni. Toplice niso velika, pač pa prijazna vas, sprehodi pripravni, ne dalječ od kopeli se pride do okrepčevalnice Pečavarjeve, ki zraven dobre kaplice ve marsiktero šaljivo iz vojaških let pripovedovati in goste dobro zabavati. V gradu je postrežba drugo redna, postelje snažne, jedila okusna in ne draga, pijača dobra zraven tega vljudno prijazno obnašanje g. gostilničarja in njegove družine, tako, da se sme hišo vsakemu z dobro vestjo priporočiti. Sploh je tú prav živahno narodno gibanje, za kar gre vsa čast tukajšnjemu zdravniku g. J. Kulavicu. Bolniki naj bi tedaj domačih toplic ne prezirali, ter bolj daljnih, znabiti slabših ne iskali.

Telegram „Slovenca.“

Z Dunaja, 1. junija.

Ravnokar je bilo državne zbornice zborovanje sklenjeno, poslanci se vrnejo domú.

Domače novice.

V Ljubljani, 2. junija.

(Veselica v Trstu.) Blagoslovljenje zastave je predstavljeno na 14. avgust.

(O Marijini bratovščini.) Nedavno so se nekateri pritožili, zakaj da neka umrla ženska, ki je ležala v mrtvašnici, ni imela prižganih sveč pri parah. No to je opomniti na pravila, ki pravijo, da se takim, ki leže v mrtvašnici,

ne prižgó sveče, ker so stroški pri takih itak že večí, ko pri drugih mrlí čih.

(Podružnica deželanske banke.) Čuje se, da hoče deželanska banka (Länderbank) napraviti v Ljubljani podružnico. Če bo denar na nizke obresti posojevala in lepo delala z dolžniki, jo bomo narodnjaki podpirali, da nemškutarska hranilnica ne bo preveč prevzetna postala, ker ta misli, da mora zato, ker so jej slovenski posli denar vkup nanosili, pri vsaki priložnosti, pri vsaki volitvi pokazati svoje svraštvo do slovenskega naroda.

(Popravek.) G. J. Aléšovec — zahvalovaje se za pohvalo našo v zadnjem listu — nas prosi, naj naznanimo, da od knjig Giontinijevih zadnjič navedenih je le ena njegova, namreč zadnja: „Vrtomirov prstan ali zmaj v Bistriški dolini“, ostale tri pa so od drugih pisateljev. — Temu dostavimo le še, da cena vsake knjižice je 20 kr. in da se dobivajo pri založniku J. Giontiniju v Ljubljani.

(Opomba našim gg. dopisnikom.) Dobili smo od več gg. pisateljev vprašanja, zakaj ne priobčimo nam poslanih podlistkov. Na to bodi povedano, da smo v tem trenutku s podlistki preobloženi in da ne more vse na enkrat na vrsto priti. Prosimo za potrpljenje, ter se zahvalujemo ob enem za tako obilno duševno podporo.

Razne reči.

— Akad. društvo „Slovenija“ na Dunaji ima soboto 4. junija svoje zborovanje v dvorani restavracije „Leidinger“ I Kärntnerstrasse šte. 61 (pri Elizabetnem mostu). Mej točkami je berilo g. Radoslava Pukla: „Boleslava Jablonskega životopis i njega pomen v češkej i poljskej literaturi“. — Binkoštno nedeljo napravi „Slovenija“ izlet v Greifenstein na Donavi. Udje se zberó zjutraj ob osmi uri pri Karlovem mostu (Karlkettensteg) odkoder se odpeljejo parobrodom do Klosterneuburga; odtod gredó po kratkem počinku peš do Grafensteina. Obed je v Hadersfeldu. Od lam odhod v kopelj Kierling. Na večer zabava v spodnjem Klosterneuburgu; ob 10. uri na večer odhod na Dunaj Franjo Josipovo železnico. Na zborovanje i izlet ujudno vabi odbor.

— Ubogi piskrovezi! Iz Nemčije so pregnali vse slovaške piskroveze, in jim prepovedali, piskre vezati in mišje pasti prodajati, iz kakšnega uzroka? no uzrok se že dobi, — ker so pasje meso jedli! Iz Rusije so jih tudi pregnali, pa ne zavolj pasjega mesa, ampak — ker so sumljivi nihilizma! Zdaj se res ne vé, ali postanejo piskrovezarji zato nihilisti, ker pasje mesó jedó, ali pa jim nihilistična vera ukazuje pasje mesó jesti? Dokazano je samo to, da ne smejo ne v Nemčijo, ne v Rusijo. Ogerska vlada je bojda pa v velikem strahu, ne sicer, da bi Slovaki vse pre pojedli, ampak da ne bi zatrosili nihilizma na Ogersko.

— Nemški schulverein v Trstu. Čeravno je v Trstu za peščico Nemcev dosti nemških šol in tudi nemška gimnazija, osnoval se je vendar tam pododbor tega društva. Ker pa v Trstu nema kaj delati, ker je tako že preveč nemških šol, zato hoče podpirati Nemce (?) po drugih krajih. Najbrž bodo skušali po slovenskih krajih, morda tudi v tržaški okolici, nemške šole ustanovljati. Naj le! če imajo preveč denarja, slovenskega naroda vendar ne bodo več ponemčili, za to je zdaj že prepozno.

Telegrafične denarne cene 1. junija.

Papirna renta 76.90 — Srebrna renta 77.35 — Zlata renta 96.53 — 1860letno državno posojilo 132.75 — Bankine akcije 823 — Kreditne akcije 355.60 — London 117.90 — — Čra. kr. cekini 5.55. — 20-frankov 9.31.